

viu' b-emp. (cf. cast. *comedido* 'cortès amb miraments' al costat de *medido*). D'un ús com *escatit* 'escurçat, retallat' deu venir, amb metàtesi, el benasquès *estiquiu* que em definiren «apocado» (1965) (amb *a > i* com *esquifit*, *enquibit*).

¹ Dic potser perquè no està ben aclarit el significat d'un *esquatis* francès antic, d'extensió limitada: God. en dóna tres exs. del S. XIV a l'extrem Nord, Abbeville, traduint «briser», mentre que Herzog (*ZRPb*. XXIX, 550-1), sense explicar-se positivament, diu que això és erroni, i relaciona amb *ESCATÀ*; la lectura dels exemples no mostra clar el sentit, i ens deixa en dubtes: es tracta d'atuellés per a mides, que resulten falses, i no és difícil de concebre que hom mani trencar-los, tampoc no és clar que sigui això, ni si hi ha o no relació, d'una banda amb un *esquater* (en tres textos de la mateixa regió i època, un en el poc posterior Froissart), en part amb el sentit de desmembrar peces de terra; d'altra banda amb l'ètimon francès de l'angl. *to squat* 'estar aclofat'; en fi amb el *catir* (*qua-*) que Gamillscheg (*EWFS*) tradueix vàriament «glätten», «drücken», «pressen», «Goldfäden einpressen». Com es veu, el conjunt d'això no invita gaire a aplegar-ho amb el nostre *escatir*, i és un punt que cal deixar en suspens.

Escatllar v., V. *escandall* *Escatmar*, *escatnar*, V. *escamnar* *Escató*, V. *escat*

ESCATO-, forma prefixada del gr. *σκάω*, *σκατός*, 'excrement': *escatòfag*, -*fagia* (amb *φαγεῖν* 'menjar') [1868, *SLitCosta*], *escatòfil*, *escatoscòpia*, *escatologia* 'estudi dels excrements i de nocions que s'hi relacionen', *escatològic*.

Escatoflat, confusió entre *esclafat*, *aclofat* i *esclatat*. *Escatolít*, V. *escotorít* *Escatós*, V. *escata*

Escatologia 'disciplina que estudia els fets relatius a la fi de l'home o del món', cpt. amb el gr. *ἔσχατος* 'últim'; *escatològic*.

Escatufar-se, encreuament d'*escarxofar-se* amb *estufar-se* *Escatuïar*, V. *escatar* *Escàtula* no és mot català sinó l'it. *scattola* *Escatusser*, V. *escadusser* *Escatxar*, occitanisme local o ocasional, fr. *écacher*, prov. *quichà* id. *Escatxic*, *escatxicar*, -*txida*, -*txidor*, *escatxigar*, -*txigós*, *escatxillar*, *escatxir*, *escatxit*, V. *esquitxar* (*escatxigar* per *esquitxegar*, etc.) *Escatxinar*, V. *escotxegar* *Escaucell*, *escaucellar*, *escaucillar*, V. *LleuresC*, 351-2

ESCAUJAR, 'comprovar l'exactitud dels pesos i mesures', mot local d'Alós,¹ que ha de ser una variant del gascò ant. *gaujar* [Ss. XIV-XV, *PSW*, s. v.], fr. *jauger* [1260], d'igual significat, amb substantiu fr. i gc. *gauge* [1260] 'patró de mesura', que en normandopicard ant. apareix en la forma *gauger* (> angl. *gauge*, pron. *géig*).

El mot d'Alós d'Àneu deu ser un antic manlleu d'una variant occitana **esgaujar* o **escaujar* provinent del norm. *e(s)gaujer*, documentat ja antigament junt amb variant *esjauger*, l'any 1484; variant conservada en l'arcaic llenguatge de la Vall d'Àneu i que té un gran interès a causa del controvertit i irresolució problema de l'etimologia del mot gallo-romànic, sobre la qual estan en desacord els lingüistes. D'una banda, M-Lübke (*REW*, 3, 3651a), Gamillscheg (*EWFS*) i Bloch el declaren d'origen desconegut i rebutgen raonadament (veg. *REW*, 3, 3686) l'etimologia germànica proposada per Horning (*ZRPb*. XVIII, 220; XXI, 456) i acceptada per Wartburg (*FEW* XVI, 10-11, que l'ha imposada pòstumament a Bloch, a despit de la refutació de l'autor) i Frings (en *FEW*, 11b37-9).

Sembla que tenen raó aquells, perquè en germànic *galgen* només vol dir 'forca, patíbul', en gòtic 'la creu de crucificar', i dialectalment pren sentits com 'bastida damunt d'un pou', que resten ben llunyans del que faria falta per a *gaug*;² d'altra banda la terminació francesa -*je* suposa una base en -GA i no pas *GALGO que és el que s'hauria d'esperar en francic a base de les llengües germàniques ben conegudes.³

M'inclino a creure que tenen raó M-L i Gamillscheg en postular per a *jauger* una base *GALICARE d'origen desconegut (suposo pre-romana); possiblement té raó Gamillscheg en aplegar-lo amb l'ètimon del fr. *jalón* 'molló, fita', que ell i el *FEW* voldrien derivar de l'ètimon probablement cèltic *GALIRE del fr. *jaillir*, fr. ant. *jalir*, norm-pic. *galir*, mot que en els Ss. XII-XV significava 'llançar, gitar amb força' («schleudern») i, solament des del S. XVI, 'brollar'. Sembla que a base de la idea de 'fixar els límits de les mesures' el suposat *GALICARE hauria pogut derivar-se d'aquest cèltic GAL- (*jaillir*, *jalón*) 'fitar' (< 'clavar') i que tot plegat pugui partir de la noció de 'tirar amb força'; aquesta per la seva banda s'explicaria, no pas com admeten Gamillscheg i Wartburg, per un cèlt. GAL- 'bullir, ésser bullent' (no admès en l'*IEW*), puix que *jaillir* no va adquirir el sentit de 'brollar' fins al S. XVI (Amyot, etc.), sinó a base del cèlt. CAL- 'poder, força' (documentat i comú al cèltic continental, britònic i gaèlic, *IEW*, 351).

És clar que amb això no queda establerta l'etimologia del tipus *jauger/gaujar/esgauger*, i per tant seria bo que els lingüistes francesos i occitanistes tinguessin en compte la variant pallearesa *escaujar*, rigorosament sinònima de *jauger*, però amb una -c- discrepant en lloc de la -g- que hauríem d'esperar. Variant d'abast etimològic? Qui sap!⁴ No obstant, el fet que en català i en els Pirineus això no tingui més que una extensió tan localitzada i moderna, envist l'enorme documentació i vasta extensió en gallo-romànic, em fa creure que és una forma manlleuada (ja antigament) del gallo-romànic. Llavors hauríem d'explicar la -c-.

Potser per una contaminació: 1) oc. ant. *escamjar* «échanger»? 2) oc. ant. *escauzir* 'mirar', 'examinar' (Levy posa en dubte l'existència d'aquest derivat del més comú *cauzir*, perquè només s'ha citat en